

Inserati se sprejemajo in veljajo
tristopna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
16 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se
cena primerno smanjša.

Rokopisi

ne vračajo, nefrankovana
pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema upravništvo
(administracija) in ekspedicija na
Starem trgu h. št. 16.

SLOVENEČ.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:
Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 " — "
za četrto leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:
Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrto leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan
velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo v Hllkerjevi ulici
št. 6.

Izhaja po trikrat na teden in
sicer v torek, četrtek in soboto.

Adresa državnega zbora.

V državnem zboru dunajskem pričeli so v pondeljek obravnavati adresu do presvitlega cesarja, ki je pri poslancih zbudila raznotere čute. Med tem, ko so se nekteri v svoji vnemi za — poslaniške sedeže začeli bati za državni zbor in so trdili, da mu vlada iz strahu pred nameravano adresno ne bode dala prilike pričetijeno obravnavo, ampak ga po volitvi v delegacije takoj razpustila, nadejajo se zopet eni od te adrese novega prerodenja avstrijskega cesarstva in pričetka nove srečnejše dobe. Da bi se Madjarom ne zamerili, izpustili so osnovane so iz adrese vse napade na ogersko pogodbo in na delegacijo; poostrili so pa stavke zoper Andrassyja. Voliti hočejo posebno deputacijo, ki bo adresno cesarju nesla. Če upajo s tem na cesarja pritiskati, se varajo, spoznali bodo svetli vladar le bolj jasno, da ta stranka nema razuma za občno korist in slavo cele monarhije. V pondeljek pričeta adresina obravnavna priča, da je bil strah prvih prazen in da nekteri poslanci svojo veljavo previsoko cenijo ter v svoji zmoti sodijo, da so dosedaj oni določevali politiko avstrijsko, ne pa drugim višjim mojstrom služili kot zgolj orodje. Ali se bodo vresničile nade drugih, tega sicer ne vemo, vendar pa smemo reči, ne da bi si prisvojevali prerodkega duha, da tudi ti gospodje samih sebe in svojo notranjo moč premalo poznajo ter si prilastujejo čvrstost, katero ima človek v najkrepkejši starosti, ne pa takrat, ko zaradi slabosti že pojema in umira.

Kakor pri vsakem važnem predmetu, k katerim smemo po pravici prištevati adresu do presvitlega cesarja zlasti v tako važnem času,

kakoršen je sedaj nastopil za Avstrijo, oglasilo se je tudi pri tej priliki mnogo govornikov in sicer 19 za adresno in le 7 zoper njo, izmed kterih jih je prišlo prvi dan na vrsto samo 6. Najvažnejši med njimi je bil grof Hohenwart, čigar izvrstni govor so občudovali prijatelji in neprijatelji.

Govornik je pričel s tem, da je obljubil prav odkritosrečno govoriti o storjenih napakah ter pokazati, kako bi se dale popraviti, da tudi njega ne bi zadelo očitiranje, ki se v adresi dela vladi, da ni bila dovolj odkritosrečna. Z žalostjo je zapazil, da med tem, ko v drugih deželah pri velikih vnanjih podvzetjih prenehajo vsi prepiri med strankami, in so vsi le sinovi ene domovine, je pri nas večina državnega zbora gledé vnanjih dogodkov, pri kterih bi morali želeti, da bi vojna slavno končala, kar je srečno pričela, bolj razdrobljena kakor je kedaj bila, in da se je k dosedanjim strankam pridružila še nova napredovalna stranka. Naenkrat si hočejo sedaj prisvojiti tiste pravice, ktere so bile po vstavi odločene delegaciji, in preden so še zaslišali razloge vladine, pričeli so adresino razpravo s tisto naglico, ki smo jo v državnem zboru že dostikrat občudovali.

Prerešetovaje vzhodno politiko, je grof Hohenwart rekel, da na vprašanje po našem cilju in koncu gledé te politike navadno odgovarjajo, da cilj naše politike je ohranitev države turške, da je pa ta odgovor napačen. Naša politika je sicer v zadnjih desetletjih vedno ta namen povdarjala, v istini pa ohranitev Turčije ni namen, ampak le pripomoček k namenu, ki obstoji v varstvu naših južnozahodnih mej.

Danes se Turčija ne dá več rešiti; ona

je prišla v konkurs in sultan je le še oskrbnik konkurzne mase in njenega premoženja. Državni zbor se nikdar ni potegoval za politiko, ki bi bila zahtevala vojsko za obstanek Turčije, zato pa govornik obžaluje, da je večina zoper zasedenje Bosne in Hercegovine, ki je bilo potrebno in opravičeno. Skušnja uči, da se da zdatna bramba le doseči s krepkimi napadi, in tako je bilo treba napasti tudi Bosno in Hercegovino, da zavarujemo svoje stiskane meje. Govori se o varčnih ozirih; varčnost je dobra in potrebna, toda kadar gre za najvažnejše državine zadeve in za ohranitev starodavne Avstrijske rodbine, nimamo pravice varčnim biti. Občudovati mora tedaj pogum tistih gospodov, ki so zahtevali 80 milj. gld. v podporo faliranim fabrikantom, ki pa sedaj hočejo odreči enako svoto domovini in od vladarja zahtevati, da naj svoj podpis na sklepih berlinskega kongresa prekliče, vojakom našim pa zaklicati, da se niso bojevali za domovino, ampak za veliko Turčijo!

Razun tega slabih denarnih razmer ni krivo zasedenje Bosne in Hercegovine, ker že 6 let v budgetnem odseku sede vedno ravno isti gospodje na sedežih, ki so postali takorekoč lastnina vstavoverne stranke. Ali mar oni sami ne vedó, kaj se v Evropi godi? Ali res v Avstriji nimamo več denarjev, da bi varovali svojo veljavo kot velika država? Govornik je tedaj z zasedenjem Bosne in Hercegovine zadovoljen, ne pa z načinom, kako da se je izvršilo. Najprvo bi se bilo moralo to zgoditi veliko prej, ter ne čakati, da se je vnel umetno podpihovan fanatizem. Če se je pa zamudil pravi čas, bi bili morali na berlinskem kongresu odločno zagovarjati svoje

O inkviziciji.

(Po Hefelu pr. P. Chrysógon M.)
(Konec.)

Najbolj pa se očita njegovo zgodovinopisilno sovraštvo do cerkve in nje prvaka v „slikah papežev.“ O tem delu celó njegov janse-nistovski prijatelj dé: Pisatelj ne sprejme samo, celo gomilo stvari, ki imajo več nego dvomljivo ceno, zlasti zgodbo o papeški Johani, koje apokryphni vir je dandanes za dosti dokazan, tudi predmet težnja, reči moramo z bolestjo, in ves ton dela se prav malo poda značaju katoliškega duhovna in malo pozneje se oglašijo njegovi prijatelji: „videli smo ga tudi dotikati se onih izročil aposteljskega izvira, katere vsak pravi katoličan spoštuje kot verske resnice.

Mi pristavljamo: ako mu če zaloga zastarelih očitanj proti Rimu poiti, tedaj Llorente pri tem početju svojem nikoli ni v zadregi, da ne bi našel novih krivičenj. Tako pravi precej v predgovoru, da je največ škofov, hote si oblast pomnožiti, nadelo si naslov: évêque universelle t. j. ekumenski škof, vesoljni glavar. Težko verjeti pa je, da je bil Llorente tako

neveden, da bi bil res sam verjel, kar je drugim tvezil.

Milovati ga pa moremo zares, seveda smeje kader takole zabrenči:

Ako bi bili papeži zares Kristusovi namestniki na zemlji, bi božja previdnost ne bila dopustila, da bi bila vrsta prvih papežev negotova, in potem bi vedeli za gotovo, je-li Klet pa Anaklet ravno tista oseba ali ne. Ker se pa to za gotovo ne ve, zatorej tudi papeži ne morejo biti namestniki Kristusovi na zemlji.

Po domače se pravi: ako bi bili Bolgari res usmiljenja vredni, bi božja previdnost ne dopustila, da bi bili podjarmljeni in potem bi vedeli, sta-li bolgarska vojvoda Kardam pa Krum ena in ista oseba ali ne. Ker se pa to za gotovo ne ve, zatorej tudi Bolgari niso usmiljenja vredni. Ali pa tudi: ako bi bili naravoslovci ljudje, bi pametno govorili, ker pa naravoslovec Darwin nespametno govori, zatorej naravoslovci niso ljudje.

„Gregor veliki mu je naj podkupljiveji lizun;“ burkasta je njegova ljutost, s katero ga napadovaje pravi, da je največji monstrum, ki ga je zamogla ustvariti častihlepnost; ki je

več nesreč naredil, nego katerikoli v celi zgodovini, ki je ostrupil svoje predhodnike itd.

Rim je Llorente: „le centre des intrigues“ in „zgodovina — misliti je: po Llorentovim kopitu — evropejskim vladarjem nikdar ne bode odpustila, da so ustanovili cerkveno državo.“

Zadosti je to, da vemo soditi Llorentovo cerkveno mišljenje in značaj. Pustimo ga v tem oziru, glejmo si ga pa kot svetnega zgodovinarja, in prec bomo spoznali njegovo nenatančnost in nezanesljivost.

Že imenovana knjižica o cerkveni ustavi ima mnogo krivice take tvarine. Llorente hoče, da se leto 200 po Kristu sprejme za mejnik; vae kar se je za tem godilo, da se ima venkaj iz cerkve pometati; ustava naj se ji naredi po uzoru prvih dve sto let; ali črt njegov ga tako z uma devlje, da v eni sapi blede o propisih vesoljnih zborov, ki naj bi imeli v novi cerkvi vezavno moč. Prvi vesoljni zbor je bil pa še le v 4. stoletju 325!

Ni venko na tem ležeče, ali je bil apostel Pavel oženjen ali ne, toda bogoslovec, ki ga ukljub sv. pismu oženi, je ali uboga sirota ali hudoben pisec.

Kdor trdi za resnico, kakor Llorente, da

pravice, in našli bi bili tam manj ugovorov in nasprotja, ker so k sreči naše koristi ene in iste z evropskimi. Namesto tega pa smo pustili svoje pravice in prevzeli neki nedoločen mandat, o katerem ima mandatar odločiti, kdaj da je dovršen in ima zopet prenehati. Tako je tedaj prišlo, da se sedaj ne vé, kdo da je gospodar v onih deželah, ali sultan, ali pa Nj. veličanstvo cesar.

Kaj pa je bil vzrok, da smo v Berlinu pustili svoje pravo? Vnanje novinarstvo je to prašanje prav rešilo, ker je pisalo, da naša vnanja politika je le nasledek naše notranje. Napačna notranja politika, ki je hotla v Cisl in Transli osnovati narodno enotost, je kriva, da Avstrija z novo pridobljeno deželo ne vé kaj početi, in da se od nje zahteva, naj se odpove veljavi velike države, da bi se le ohranilo gospodstvo ene stranke. In to je največa krivda, ktero moram očitati voditelju naše vnanje politike, da je preveč stregel notranji politiki (živahna pohvala).

Konečno je govornik rekel, da адреса vse zanikuje, da se pa адреса, ki se končava s stavkom: „mi se bojimo“ itd. ne more poslati cesarju. Raztrgajte to adresu, je rekel, in pošljite Nj. Veličanstvu adresu, v kateri mu razodenete, da ste pripravljeni, rešiti v imenu Avstrije zastavljeno besedo, naj to stane še toliko žrtev. Če to storite, boste na koncu svojega delovanja pričeli novo boljšo dobo ter si postavili spominek, ki bode dalje trpel, kakor spominek iz brona. (Živahna pohvala.)

Za Hohenwartom je govoril Poljak Volski za adresu ter se tolikanj poganjal za turško vlado, da mu je moravski poslanec Fanderlik, ki je za njim poprijel besedo, po pravici očital, da se mu je zdelo, kakor da bi Volski ne bil potomec plemenitega poljskega naroda, ki se je pod kraljem Sobieskim bojeval proti Turkom, ampak pooblaščenec turškega serajla. Ta izrek je med liberalnimi poslanci zbudil godrnjanje in predsednik je govornika zaradi tega pokaral. Fanderlik je nadaljeval, da se hoče kolikor bo najbolj mogoče premagovati, ker mu več nasproti ne stoji dobro vredjena stranka, ki je pod vodstvom brezobzirnega ministerstva zmagovalno napredovala, ampak nevredjene čete, ki se na begu čedalje bolj skupaj stiskajo. Tem gospodom pa hoče

voliti toliko spoštovanja, kolikor se ga dá nesrečnikom (veselost).

Ironija osode je hotela, da je poročevalec o adresi, ki neče o osvojitvi nič vedeti, poslanec iz dežele, ki je bila pred 100 leti brez mandata od Turčije odtrgana (Bukovina). — Govornik naglašja, da so Slovani vedno želeli intervencijo v Bosni, samo da so si jo drugače mislili. Vznemirja jih le misel, da bi se ta osvojitev ne dopolnila; vi pa, ustavoverni gospodje, ste zoper osvojitev iz sovraštva do Slovanov (ohó, ohó! — na levi). Gospodje nikdar tega ne tajite! Iz sovraštva do Slovanov in iz bojazni pred Slovani, ker se tresete za svoje gospodstvo, in to vam je više, nego državna korist. (Ohó! na levi.) Vi tožite, da se ustava ne spoštuje, pa vi ste ves čas prezirali želje naših čeških bratov, vi ste hoteli od nepostavnosti do nepostavnosti, in Andrassy vam meri zdaj s tisto mero, s katero ste vi prej merili. (Dobro! veselost.) Ako bi bile vaše tožbe opravičene, morali bi zahtevati ali odstop Andrassyev, ali pa razpuščenje državnega zbora; pa za to nemate poguma, in ga tudi ne boste imeli, ker znate, da bi bili potem voljeni vse drugi možje. (Oporekanje.) Vaša адреса je podobna samoizpovedi. Ko bi mi stopili z addresso pred cesarja, rekli bi tako-le: Dopolni, gospod, kar si pričel, in da tukaj ne najdeš nobene opovire, posluži se svoje ustavne pravice in razpusti to zbornico. (Živahni dobrokllici.)

Pacher govori za adresu, pa nič jedernatega ne pove; bosenskim beguncem zavida tistih sedem krajcarjev, ki so jih dobivali na dan, jih imenuje „gesindel“, kar je pri te vrste ljudéh vsak Slovan, ter se jezi nad vlado, da je denar za tak namen potrošila.

Knez Liechtenstein govori dobro in jedernato proti adresi. On priznava velike zasluge Rusije za vzhodne kristjane, in odobrava okupacijo, ker moramo Bosno osvojiti, če nečemo, da nam Srbija Hrvatsko in Dalmacijo vzame. (Isto misel smo svoj pot tudi mi izrazili. — Op. vredn.) Govornik omenja še, kako je sedanje ministerstvo dalo brez potrebe 1200 koncesij za grúnderje“ ter tako prouzročilo denarni polom, da tedaj nema uzroka, togotiti se nad temi milijoni, ki so za Bosno potrebni. Tudi reče, da dualisti hočejo menda le toliko Slovanov pod seboj, kolikor jih brez težave majorizirati zamorejo.

Demel govori za adresu in se izreče za vojsko zoper Ruse.

Grahovski pa adresu zavrača in jo najde nepotrebnou. Drugi dan je še govorilo nekaj poslancev za in zoper adresu, ki je bila pa brez premembe sprejeta s 163 glasovi proti 70. Državni zbor se je potem razšel in prihodnja seja bo še le po delegacijah.

Politični pregled.

Državnemu zboru se je predložila berlinska pogodba, ki se bode izročila posebnemu odseku, da jo pregleda in o njej poroča. Ker je poslanci ne morejo premeniti, jim ne bode ostalo drugega, kakor pritrditi tej pogodbi. Morda bodo pri tej priliki zopet spustili nekaj pušic na našega vnanjega ministra, čigar stanje je pa z nova tako vtrjeno, da ga nemško-liberalni poslanci ne bodo lahko spodrinili.

Med avstrijsko in rusko vlado se vrše živahne diplomatske razprave o novem predlogu glede delitve njunega vpliva na balkanskem polotoku. Nekteri listi trdijo, da se boste Rusija in Avstrija v smislu Albrehtove politike razumele in vlado v balkanskih deželah tako med seboj delile, da Avstrija dobi zahodno polovico do Soluna, Rusija pa vzhodno s Carigradom. Na vsak način se bo pogodba berlinska v nekterih delih spremenila, zlasti glede Rumelije, ki bi vsled te pogodbe imela ostati pri Turčiji. Toda Bolgari o tem nečejo nič vedeti in so sultanu pa poslancem vnanjih vlad v Carigradu izročili peticijo, da naj se zedinijo z Bulgarijo, ker v razdelitev dežele bulgarske nikdar ne bodo privolili in se raji bojevali do zadnjega moža. To prošnjo so podpisale vse bulgarske občine v Rumeliji, Makedoniji, in Traciji. Rusko poročnik se je podal k caru v Livadijo, da mu ustueno razloži, da ustanovitev vzhodne Rumelije je nemogoča. Turčija se bode vpirala, pa to ji ne bode dosti pomagalo in knez Lobanov je dobil povelje siliti jo, da definitivno sklene mir z Rusijo, ker hoče car to zadevo rešiti, preden se iz Livadije povrne v Petrograd.

Ogerska vlada hoče pogodbo s Hrvatsko podaljšati za eno leto. Tisza ima toliko sitnosti in zaprek na vseh straneh, da si neče novih napravljati še na Hrvatskem in da hoče

so apostoli preden so se ločili, sestavili apostolsko vero, ta ni samo v bogoslovju prav malo doma, ampak tudi dosti predrzen, da to, kar od drugih sliši, za spoznano resnico razglasuje.

Tudi „slike papežev“ so bogate zgodovinskih zagreškov. Tukaj nam Llorente z uradno imenitnim obrazom, ki neresnice ne pozna, dopoveduje, da je Pavel iz Samosate padel v zmote Sabellijeve, povedba, koje smešno bedakost otiplje vsak prvenec v cerkveni zgodovini.

Od njega izvemo, da je Justin svoje bukve spisal še pred Ignacijem, tedaj še v zibeli.

Med starimi heretiki nam pripelje tudi Apollonija, slavnega pagana iz Tyane.

Znano preganjanje Davidove rodovine potisne on v čas Vespasianovega cesarjevanja, mesto Domitianovega in kvasi najbolj nesmiselne budalosti o starih herezijah.

Pa tudi v noveji zgodovini se slabo izpozna; v statistiki je pa tako šepast, da mu ga para ni. Njemu so bavarške, nemške ruske dežele protestantske. Njemu so Rusi in Gerki v verskem oziru tako različni, kakor Armenci pa Gerki in vendar so Rusi Gerki po veri.

Poglejmo še nekoliko v Llorentovo zgo-

dovino inkvizicije. Gregorja VII. pusti, da se sprime s Henrikom III.; neisidorske dekretale zapiše 8. stoletju; njegovi križeniki mu morajo premagati najprej Antiohijo, ne pa Nikejo pa Edeso; protestanti so dobili ime, ker so protestirali zoper papeško določbo; meniha Petra kastelnovskega iz svoje moči postavi za opata citeauxskega, zato ga pa, za plačlo ka-li? deset let prej umori.

Llorente se ne ustraši kozlov tudi v zgodovini svoje domovine. Tako govori večkrat o grofu arkoskem in mejnem grofu kadiskem, kakor o dveh raznih osebah in vendar sta živela obadva grofa v eni in isti osebi Ponce de Leon, dasi z dvojnim naslovom.

Znamenje velike lahkomiselnosti je tudi, če zamore pisati španjski zgodovinar, da je Filip I. živel l. 1517, ki je že deset let prej umrl in katerega smrt je napravila tako velike homatije.

Če vse to pouzamemo, kar smo sedaj rekli o Llorentu, namreč o njegovem značaju, tedaj se bo zdela trditve, da Llorente ni zanesljiv in zaupljiv pisatelj, še premehka.

Umetniški značaj njegove zgodovine pa tukaj ne zadeva; le zadevna sodba njegovih

pariških prijateljev bode sem postavljena. „Sreče, katero je to delo našlo, nima zahvaliti pisavi, ki je brez zanamivosti in brez lepote, niti ročnemu in umnemu razvrstjenju tvarine, niti določnosti opisavanj in resničnosti opazek, velikoveč se v tem delu razodeva okornost pisave.“ Kdor je te štiri zvezke sam bral, pravi Hefe, ta bode to sodbo kot premehko grajal.

Po teh opazkah nam pa še nikakor na misel ne hodi, da bi španjsko inkvizicijo zagovarjali. Mi pravimo, da svetna oblast, bodi katerakoli, kjer — in kaderkoli, da nima pravice stiskati vesti; iz globočine srca smo neprijatelji vsakemu državnemu zatiranju vere, naj si že izhaja od Torquemade v dominikanski kuti ali pa od birokrata 19. stoletja v državnej uniformi. Samo to smo hoteli pokazati, da ona naprava ni bila to in taka, kar in kakor jo slika strast in nevednost. Ko bi bila inkvizicija res to, za kar jo razupivajo: krvava krivica, velikanska nepravica; potem bi bil hrup in laj o opravičen, ki leti po slaboumnih taborih.

hrvatsko vprašanje za eno leto odložiti. Dotlej misli, si bodo Madjari zopet nekoliko opomogli in Hrvatom tem lažje pokazali zobe. Samo po sebi se umeje, da je to ravnanje na Hrvatskem zbudilo veliko nevoljo, in da hrvatski sabor v tako podaljšanju ne bode privolil.

Iz Bosne poroča „P. Lloyd“, da bode general Filipovič od ondot poklican nazaj. Dobro omenja „Vaterland“ da se hoče s tem kolikor mogoče odjenjati vladajoči stranki v Cisli in Transli; v slovanski Bosni se ne sme vladati ne slovansko ne krščansko, ampak nemško-madžarski liberalci naj tudi tam zvonec nosijo. Pakako dolgo bode to mogoče? — Turški minister Savfet paša je avstrijskemu poročniku neki naznanil, da Turčija v Novipazarskem okraju zbira vojake samo zato, da bode mogla ohraniti red in zabraniti novo vstajo. Ker v Sarajevu za vojake namenjene barake niso dodelane, so zaradi slabega vremena večino tamonjske vojne vkvartirali po mestu. Samo konji topničarski in vozaški stoje pod milim nebom in so vsled tega jako shujšali. Od 60 barak jih je dodelanih samo 10, 16 jih je v delu, ostale pa bodo letos težko dodelali. Rezervisti so večidel odšli že proti domu, vendar pa njih število ni ravno veliko, ker so razni oddelki v boju zgubili veliko ljudi. — Vreme je deževno, ceste so slabe, pošta se je zakasnila. — Fml. Beck se je čez Mostar povrnil zopet na Dunaj.

Vnanje države.

Na Francoskem hočejo pričeti novo stiskanje cerkve katoliške in zatreti vse cerkvene redove in družbe, ki se pečajo s podučevanjem mladine. Borba proti cerkvi se je pričela s tem, da smešijo v podobah in spisih duhovščino, cerkev in njene naredbe. Celo na pokopališčih bilo je na vernih duš dan videti mnogo najnesramnejših podob, v katerih so smešili in grdili Kristusa samega. Policija k vsemu temu molči in uničuje ter prepoveduje samo take podobe, ki smeše državnega predsednika, „ker je treba po izreku nekega lista varovati veljavo državnega načelnika, ljubi Bog pa naj se varuje sam.“

Belgija je na okrožnico angleško odgovorila, da hoče izvršiti berlinsko pogodbo in svoje vojake ob pravem času iz turških dežel umakniti.

Izvirni dopisi.

Iz Celja, 3. novembra. (Pretep.) Na vseh Svetnikov zvečer — že proti polnoči — so se na tukajšnjem velikem drevoredu, ki služi za vojaške vaje, sprijeli nekteri pijani vojaki s fantalini iz bližnje okolice. Prepirali so se najbrž zaradi nekega ženstva. Pobalini premagajo vojake! Drugo jutro — na vseh vernih duš — prinesejo v celjsko bolnišnico težko ranjenega vojaka; bil je že brez zavesti. Vtisnili ali zdrobili so mu med tepežem prsno ploščo (Brustplatte). Par ur pozneje je umrl. Nesrečnež se zove: Andrej Gradišek, je 28 let star, nadlovec (Zugführer), rojen iz Lahoveč, na Kranjskem, kamniškega političnega okraja. Še drug nadlovec je bil pri onem ravsu zlo, toda ne smrtno ranjen. Fantaline, med njimi enega komaj 17 let starega, so precej drugi dan pozapri. — Nikakor ne zagovarjamo tega „junaštva“ kmečkih razsajevalcev; pa čudno zares, da se tolikokrat ravno tisti pretepajo s civilisti, ki bi morali v prvi vrsti varhi biti javnega reda in miru!

Od Soče, 30. oktobra. (Goričani 1848—49 l. in pa zdaj; laški blagri pa letina.) Kdor je opazoval goriške lahe t. j.

prebivalce mesta Gorice od 1848 l. sem do današnjega dne, mora zapaziti čudno metamorfozo ali spremembo mišljenja tih s slovensko sokrvcu pomešanih „italianissimov“, kakor kažejo že njih priimki in rojstveni kraji njih starišev. Da se je pa mišljenje velikega dela Goričanov tako naglo in tako zlo spremenilo in da „italianissimi“ v Gorici čedalje več privržencev štejejo, temu je večidel kriva železnica, ki spoja Gorico z gorenjo Italijo in je na ta način v kratki in lahki tih zvezi z vsimi prekucuh, ki imajo za bodoče insurgiranje (?) Primorja v bližnjem Vidmu svoj sedež.

Ko so v veliki noči l. 1848 Videmčani Goričane k vstaji proti avstrijskim oblastim spodbujali, ne le da niso našli pri njih najmanjšega odmeva, marveč Goričani so celo iz lastnega nagiba napravili lepo in obilno meščansko stražo proti morebitnemu napadu, s katerim so Videmčani Gorici žugali, rekoč, „da bodo z glavami goriških prebivalcev kroglo igrali in z njih črevesi pa piskali.“ Tedaj ni bilo niti o enem samem izdajalcu Avstrije tu ob Soči slišati*), marveč vsi so se ponašali le z avstrijskim domoljubjem. Zdaj pa, ko to pišem, šteje, kakor iz zanesljivega vira pozvedam, skrivno društvo „Italija irredenta“ v sami Gorici najmanj 500, rečem petsto moških udov zmožnih orožja nositi. Morda utegne kdo nad tem sicer ne ravno velikim številom dvomiti, pa pred utegne to število biti premajhno nego previsoko. Res, da imajo do zdaj v zaporu le še 13 udov „neodrešene Italije“, kateri zdaj po odrešenju iz ječe bolj izdihujejo, nego po „Italii irredenti“, ktera jih je v zasluženost „kajho“ spravila; ali pravih vodjev, razun glasovitega Tabaja, niso še vjeli, in jih bodo javeljne, ker noben narod ni tako spreten skrivne in nepristopne zarote sklepati, kakor laški. Da je temu tako, nam kaže zgodovina vsih laških vporov s skrivno karbonarsko družbo, „la giovine Italia“, družbo „comitato d'azione“ i. dr. noter do one, ki ima dandanašnji svoje mreže po vsih večih laških primorskih mestih nastavljene, t. j. „Italia irredenta“, v ktero so neki vse bivše skrivne družbe zlele.

Ti udje prav za prav še svojih vodjev ne poznajo, poznati ne smejo, da jih pri morebitnem začenju kakega nepredvidneža nihče izdati ne more. Ti udje se zaradi tajnosti brž ko ne, kakor je bilo to v bivšem lombardo-beneškem kraljestvu navada, le v najmanj sumljivih poslopih pri temni noči shajajo k svojemu posvetovanju, kjer se nazočim vse to naznanja, kako uspešno se društvo množi, potem se posvetujejo o sredstvih, ktera niso ravno zbirčljiva, da le k cilju vodijo. Da je pa goriški mestni zastop, kakor tudi tržaški v sumu, da so prej vsega drugačnega mišljenja nego avstrijskega, kaže to, da se v sejah mestnega zastopa obeh mest nihče ne upa proti bivšemu letošnjemu rogoviljenju niti glasú povzdigniti, da bi se oprala čast spolnim pravom zlo osumničnega Trsta in Gorice. Naši goriški deželni poslanci so sicer proti temu rogoviljenju v eni svojih zadnjih letošnjih sej svoj moški glas povzdignili in da smo vsi slovenski prebivalci goriškega Primorja brez izjeme zvesti Avstrijanci, o tem pač nihče ne dvomi. Ali pa je ravno tako tudi mesto Gorica s svojim mestnim zastopom Avstriji zvesta, o

*) Razun edine vasi: Visco, blizu Palme, kjer je bil nek graničarski stotnik od 16letnega lahonskega fanta iz skrivališča vstreljen, ktere ga fantiča so potem graničarji na drobno razsekali in Visco zaradi tega pa zažgali. Še zdaj je viditi spominek onega stotnika na pokopališču v Viscu. Pis.

tem smemo s polnim pravom dvomiti in ne le da dvomimo nad njeno zvestobo, ktero bi imel ravno mestni zastop s svojim (lahonskim) županom Deperis-om pred svetom in svitlim cesarjem oprati, marveč lahko potrdimo pri-slovico: „kdor molči, trdi“, namreč nasprotno neavstrijsko mišljenje*). Pač je solčna Gorica res lepo in zdravo mesto, prijetno gnezdo, ali ptički v njem so postali hudobni. Več bi zdala izjava mestnega zastopa, — ker od onih 13 v zaporu tičečih, sta le dva ptujca Ne-Goričana, — nego izjava deželnih poslancev, kateri so s tim činom le lojalnost slovenskega prebivalstva Goriškega Primorja svetu o svitlemu cesarju objavili, nikakor pa ne goriškega mesta, za ktere ga čast skrbeti, ima mestni zastop.***) Tako mi je rekel tudi eden naših slovenskih poslancev. Tudi se ni zanašati in zaupati nobenemu Lahu, tudi ne vsim laškim vradnikom, ker ti drže sicer na videz z Avstrijo, ko bi pa drugi veter potegnili, bi se vse drugače obnašali.

Kako so se ravno vradniki po večini, bodi si cesarski, deželni ali mitniški, da celo častniki, laške narodnosti 1848—49 in 1859 ob kritičnem času punta in vojne obnašali, je pač menda vsim zgodovine-čitateljem v dobrem spominu. V Italiji so razun redke izjeme vsi laški tam v posadki bivajoči polki odpadli in se proti cesarju zvestim ostalim vojakom v vrstah vstajnikov bojevali. Isto tako so storili neki drugi laški polki: Turški, Don Miguel in drugi 1848—49 na Ogerskem, kjer so z ogerskimi odpadlimi polki puntarjem pomagali. Tudi pri Kraljevem gradu 3. julija 1866, so se celi laški polki na levem krilu stoječi, kar tje v en dan brez resnega boja vjeti pustili. Na laško zvestobo sploh se nima Avstrija vsled že tolikih izgledov čisto nič zanašati, pač pa na slovensko, kajti „hrast se omaja in hrib, zvestoba Slovenca ne gane!“ Zatorej je pač nad vsem opravičena naša prošnja, da naj nas sl. vlada ne pusti od Lahov v narodni enakopravnosti v Primorji zatirati, marveč naj seže prav krepko nam tolikanj zvestim Slovincem v vsih zadevah pod pazduho; potem jej bomo živa trdnjava proti vsim predrznim laškim navalom. Lahko ve visoka vlada za naše težnje, ki so vse lojalne in katerih izvršenje nam že državne osnovne postave, zlasti pa še ne izpolnjeni 19. §. zagotavlja. Naj bi se že enkrat vresničenju te ravnopravnosti saj bližali, sicer bode Slovanom neizpolnjenje tolikokrat slovesno zagotovljene enakopravnosti za Avstrijo huda rana, prava Ahilejeva péta! Tedaj fiat! že enkrat! (Konec sledi.)

Iz Kopra, 28. oktobra. (U mor in poskušena samomor.) Ni dolgo, kar sem vam poročal o raznih veselih in žalostnih dogodkih koperskih. Tudi danes vam hočem nekoliko opisati strašen zločin, koji se je pripetil v soboto 26. t. m. V hiši, pri koji se pravi domače Papafichi, so pretakali omenjenega dne vino. V ta namen poklical je gospodar, ali bolj prav sin gospodarjev svojega brata iz Trsta. Pri pretakanju so se pa sprli zaradi nek h malenkosti. Kakor sem slišal, očitala je žena iz Trsta došlega brata svojemu svaku

*) Organ mesta in mestnega zastopa je „l'Isanzo“, ki se je ob oni izjavi dež. zbora izustil, da, če bi hotel o tem svoje misli povedati, bi pisal le za državnega pravdnika. Sapienti sat! Pis.

**) Med temi 13 so le 4 Lah, 9 je rene-gatov, 1 je „čifut“ ali Jud, Richetti po imenu. Govori se, da bodo k natančni preiskavi in ob-sodbi v Gradec poslani. Dr. Doljak, preiskalni sodnik, si je dosihmal o tej reči velike zasluge nabral. Pis.

neko tatvino. Napadeni se je zagovarjal s početkom mirneje, potem pa čedalje burneje. — To je razjezilo tudi došleca iz Trsta, ki je postal vedno huji in slednjič je prišlo tako daleč, da je domači sin potegnil revolver ter začel streljati na svojega brata, ki je skočil hitro v bližnjo šolo. Ko to razsrjeni brat vidi, ne gre za njim, ampak ustrelji na ženo pobeglega brata. Prvi strel zadeli je ubogo ženo v usta in krogla ji je prodrila lice ter ranila uho. To ni še zadostovalo divjaku, ampak ustrelji še dvakrat na njo. Ena krogla posnela je ženo ramo ter ji odtrgala kos mesa, ena pa ji je predrla roko. Žena se ve da je velikega strahu in bolečine omedlela. Ko to vidi zločinec, spravi se še na brata v sobo. Došedši v sobo ustrelji ga tako nesrečno v hrbet, da se ranjeni precej mrtev zgrudi na tla. To vse se vé, da je trajalo le kake trenutke tako, da ljudje, ki so na pomoč prihiteli, niso mogli nič vbriniti. Hudodelnik boječ se hude kazni radi dvojnega umora se je potem nagloma v sobi pri svojem mrtvem bratu obesil toda došli ljudje so ga še o pravem času dobili ter ga rešili smrti in ga tako prihranili meču pravice, koji mu naj brže ne bode prizanesel, ker zločinec ima še druga hudodelstva na svoji vesti.

Došla komisija preiskala je potem hišo in prišla tako na sled tudi mnogim vkradenim rečem. Iz tega sledi, da je bil hudodelnik res tat, kakor mu je očitala nesrečna svakinja, ali pa celo načelnik tatvinske družbe. Komisija je potem pustila prenesti mrtveca in ranjenko njegovo ženo (ran njenih menda nobena ni smrtna) pa obešenca v bolnišnico. V bolnišnici so bili vsi trije do družega dne, nedelje 27. t. m. Omenjenega dne so zločinca premestili v jetnišnico, danes pa so pokopali vstreljenega njegovega brata. Žena pa sedaj čaka v bolnišnici ozdravljenja ali pa smrti. O kazni, katero bode dobil podivjani hudodelnik, bodem vam že poročil, kedar se razvé razsodba.

Domače novice.

V Ljubljani 7. novembra.

(*Idrijski šoli za pletenje špic*) je kupčij-sko ministerstvo postavilo posebno oskrbnitvo ali kuratorij, čigar načelnik je c. kr. rudarski svetnik Janez Onderka, njegov namestnik pa šolski katehet Janez Juvan.

(*Deželni odbor kranjski*) je v seji 2 t. m. rešil obrestno naložitev nekterih denarjev, razdelitev fužinske in kranjskogorske okrajne ceste in nekatere osebne zadeve. Ali niso bila prejšnja poročila o delavnosti deželnega odbora natančneja, kakor nam jih sedaj podaja „Laibacher Tagblatt“?

(*Domačih rezervistov*) došlo je v torek 722 z južno železnico v Ljubljano. Mestni odbor je sklenil poslati jim v kosarno nekoliko reči za pobojšek, če pa to ne bode mogoče, vsakemu možu dati 1 gld. Skupno pogostenje ni lahko mogoče, ker imajo vojaki, preden se razidejo domu s snajenjem pušk, obleke itd. veliko opraviti. Kakor slišimo, so naši rojaki na morju vsled silnega viharja viliko trpeli.

(*Prednica usmiljenih sester m. Leopoldina Hoppe*) se je ponudila, da sprejme 3 ali 4 ranjene častnike ali častniške namestnike za stonj v bolnišnico sv. Jožefa.

(*Valvazorjeve kronike*) je ravnokar na svetlo prišel 44. snopič, ki obsega pričetek VII. knjige in ima 5 podob.

(*Obligacije zemljišne odveze kranjske so bile izžrebane*): S kuponi po 50 gld.: št. 177, 458, 465; po 100 gl.: št. 263, 307, 335, 508, 531, 581, 622, 755, 825, 912, 950, 976 1003,

1127, 1130, 1133, 1147, 1343, 1351, 1586, 1703, 1809, 1945, 2119, 2126, 2133, 2194, 2301, 2304, 2357, 2372, 2438, 2444, 2457, 2458, 2508, 2525, 2550, 2656, 2699, 2744, 2773, 2805, 3031, 3069, 3115; po 500 gld.: št. 8, 19, 23, 89, 163, 180, 251, 434, 443, 584, 743, 787; po 1000 gld.: št. 97, 222, 384, 408, 425, 453, 562, 660, 859, 1035, 1122, 1158, 1194, 1270, 1276, 1285, 1295, 1296, 1297, 1349, 1361, 1532, 1649, 1684, 1706, 1746, 1900, 1902, 1904, 1956, 1962, 2211, 2218, 2285, 2312, 2342, 2358, 2361, 2452, 2454, 2490, 2639, 2648, 2700, 2892, 2921; po 5000 gld.: št. 27, 52, 55, 176, 250, 279, 390, 435, 593. Lit. A št. 321 za 2800 gl., št. 1272 za 10.000 gl., št. 1474 za 50 gl., št. 1472 za 1100 gl., št. 1588 za 120 gl. K tem pride še od obligacije Lit. A št. 1078 za 37.760 gl. del 4180 gld. — Razun tega so izžrebane, pa še ne izplačane te-le obligacije: S kuponi: št. 74, 260, 327 po 50 gld.; št. 137, 317, 413, 494, 601, 927, 1122, 1254, 1409, 1484, 1485, 1693, 1831, 1843, 1855, 1861, 2013, 2041, 2051, 2137, 2144, 2369, 2488, 2576, 2577, 2581, 2746, 2928, 3036 po 100 gld.; št. 166, 203, 211, 218, 446, 520, 553, 569, 655, 657, 802 po 500 gld.; št. 216, 244, 290, 850, 856, 1294, 1550, 2037, 2160, 2254, 2302, 2592, 2594, 2653, 2830 po 1000 gl.

(*Turških vjetnikov*), med njimi 138 častnikov s 70 ženami in 425 vojakov, se je sinoči po Rudolfovih železnici s posebnim vlakom pripeljalo iz Linca in potem odpeljalo proti Trstu, od keder se po morju vrnejo v Carigrad.

Razne reči.

— Za novo šolsko poslopje na Trati so cesar darovali 300 gld.

— O slabem vremenu poroča se iz raznih krajev. V Marijaceh imajo do 2 metra visok sneg in ceste so vse zamedene. Pri Splitu na Dalmatinskem obrežju so se vsled hude nevihte razbile 2. t. m. tri lačije, „Znamibog“, „Mileva“ in „Generosa.“ Mornarji so se rešili.

— Strela je vdarila 30. oktobra popoldne v zvonik v Divači, ter mu odtrgala špico, kakor tudi prav zelo poškodovala streho in notranjo opravo cerkveno. Tudi v bližnje hiše je trešilo in 3 lastnikom ubilo 4 prešiče, 2 kravi in 1 vola. Človek ni bil noben zadet tudi goreti ni začelo nikjer.

— Smešnica. Bila je nekje živinska razstava; posestnikom lepših glav so se delili darovi v denarjih, svetinjah itd. Sosed sreča soseda: ta ima na prsih pripeto svetinjo. „Kako si jo pa ti zaslužil — to lepo svetinjo.“ „Andrej.“ „O ne jaz, le moja krava.“

Eksekutivne dražbe.

8. novembra: 3. Auman, iz Gorenjega Berek, 2. Draksler iz Št. Jurija, oba v Kranji. 3. Dolenc iz Perova, 1. Pauli iz Lahovč, oba v Kamniku. 2. Bebec iz Rodohove vasi, 2. Gostinčič iz Ostročnega brda, 2. Frank iz Nadajnega sela, 3. Bitene iz Truja, vsi v Postojni. 2. Hrovat iz Dol v Mokronogu. 1. Ziegler v Novem mestu. 1. Germovšek in Bere v Litiji. Šuštaršič iz Sel pri Otovci v Črnomlju. 1. Pavlič v Radolici. 3. Štefančič iz Jablanice, Gerl iz Harij, 3. Dekleva iz Smerja. 3. Škerl iz Topolca, 3. Frank iz Bere in 3. Frank iz Čel, pa Kaluža iz Knežaka, vsi v Bistrici.

Umrli so:

Od 2. do 4. novembra: Marija Kastelic, dac. o. 3 l., za mramorko. Rudolf Blumauer, pošt. of. o. 3 l., za vnetico vratu. Alojzij Paternoster, dež. vrad. s. 2 1/2 l., za sušico. Cecilija Česen, mestna reva 84 l., za krvotokom. Marjeta Škerjanec, del. 22 l., Marijana Kogovšek, mladk. 40 l., obe za jetiko.

Zahvala.

Podpisani Matija Klama, črevljar na Vrh-niki, izreka vsem dobrotnikom, ki so njegovo, vsled zadnjega vrhniškega požara v črne raz-valine spremenjeno hišo, z dobrotnimi in bla-gimi darili na novo postavili, ter potem (ker ni bil zavarovan proti nesreči ognja) njemu drago zavetje, kakor tudi vero do usmiljenih ljudi in bratovske ljubezni njegovemu srcu ohranili —, najiskrenejšo in srčno zahvalo.

Matija Klama.

Denarstvene cene 5. novembra.

	Državni fond.	Denar.	Blago
5%, avstrijska papirna renta	60.70	60.80	
5%, renta v srebru	62.30	62.40	
4%, renta v zlatu (davka prosta)	71.10	71.20	
Srečke (lozi) 1854. l.	106. —	106.50	
„ „ 1860. l. cel.	112. —	112.25	
„ „ 1860. l. petinke	121. —	121.50	
Premijski listi 1864 l.	141.25	140. —	
Zemljiščne odveznice.			
Štajarske po 5%.	99. —	99.50	
Kranjske, koroške in primorske po 5%.	91. —	91.50	
Ogerske po 5%.	78.75	79.50	
Hrvaške in slavonske po 5%.	86. —	87. —	
Sedmograške po 5%.	72.90	73.25	
Dolnice (akcije).			
Nacionalne banke	783. —	785. —	
Unionske bank	65. —	65.50	
Kreditne akcije	225.70	225.80	
Nižoavstr. eskomptne družbe	735. —	740. —	
Anglo-avstr. banke	98. —	98.25	
Srečke (lozi).			
Kreditne po 100 gld. a. v.	160.25	160.50	
Tržaške „ 100 „ k. d.	117.75	118.25	
„ „ 50 „ „ „	62. —	63. —	
Budenske „ 40 gld. a. v.	28. —	28.50	
Salmove „ 40 „ „ „	38.25	38.75	
Paifli-jeva „ 40 „ „ „	30.75	31.25	
Clary-jeva „ 40 „ „ „	27.50	28.75	
St. Genois „ 40 „ „ „	34.25	34.75	
Windischgrätz-ove „ 20 „ „ „	27.50	28.25	
Waldstein-ove „ 40 „ „ „	22.50	22.75	
Srebro in zlato.			
Ces. cekini	5.58	5.54	
Napoleonador	9.36	9.37	
Srebro	100. —	100.10	

Krompir

se kupuje v **Levčevi** hiši na št. peterskem predmestji. (2)

Šola za rezlanje lesenih podob

v Gröden na Tirolskem

priporoča se prečastiti duhovščini za izdeljavo

plastičnih križevih potov

po Fürichu, ki lepo modelirani v izbukanim delu stanejo:

106 centimetrov visoki in 66 centm. široki krasno pobarvani 700 gld.

58 centim. visoki in 40 centim. široki pa 300 gld.

Jaslice za cerkve od 40 do 150 gld.

Omenjena šola je v vedni dotiki z veljav-nimi umetniki in poznavatelji cerkve in umet-nijskih zahtev, ter zamore vsled tega vsa na-ročila izvršiti natančno po umetniških in cer-kenih pravilih.

Spoštovaje (3)

Ferdinand Demetz,
vodja strokovnjaške šole.

Najprimernejše darilce

ZA

pridne otroke

sto povesti:

1. **Hanani**, ali **zadnji dnevi Jeruzalema**, in

2. **Zadnji dnevi Ogleja.**

Knjižici obsegate okoli 180 strani in se dobivate mehko vezani po 30 kr. pri opravi-ništvu „Slovenca“, ki po želji preskrbi tudi ličnejše vezanje. Kdor jih naroči deset, dobi eno knjižico po vrhu. (28)